

**IQTIDORLI TALABALAR,
MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANT VA DOKTORANTLARNING
“TAFAKKUR VA TALQIN”**

**MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMAN
TO‘PLAMI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

Buxoro-2026

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

MAGISTRATURA BO‘LIMI

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR,
TAYANCH DOKTORANT VA
DOKTORANTLARNING**

TAFAKKUR VA TALQIN

*respublika ilmiy-amaliy
anjuman to‘plami*

Buxoro 2026-yil, 15-may

Tahrir hay'ati

O.X.Xamidov	- Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor;
R.G'.Jumayev	- Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori, (PhD), professor;
K.A. Samiyev	Texnika fanlari doktori (DSc), dotsent;
A.T. Jurayev	- Iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;
D.Sh. Yavmutov	- Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor;
N.S. Ibragimov	- Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor;
O.S.Qahhorov	- Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor;
Sh.Sh.Olimov	- Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor;
B.E.Qilichov	- Filologiya fanlari doktori (DSc), professor;
A.R. Axmedov	- Filologiya fanlari nomzodi, dotsent;
M.A.Tursunov	- Kimyo fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor;

Mas'ul muharrir:

D.Sh. Yavmutov – Magistratura bo'limi boshlig'i, i.f.d. (DSc).

Muharrirlar:

M.B.Qayimova – BuxDU 2-bosqich magistranti.

T.Sh.Ergashev – Magistratura bo'limi bosh mutaxassisi.

D.R.Rahmatova – Magistratura bo'limi mutaxassisi.

To'plamda iqtidorli talabalar, magistrantlar, tayanch doktorant va doktorantlarning ilmiy izlanishlari, tajriba almashish, sohalarda amalga oshirilayotgan ishlarni tahlil qilish va bu boradagi takliflarni ishlab chiqish bo'yicha ilmiy-amaliy va uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Mazkur to'plamga kiritilgan tezislarning mazmuni, statistik ma'lumotlar hamda bildirilgan fikr va mulohazalarga shaxsan mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

2. Tarix o'qitish metodikasining asosiy prinsiplari // InLibrary.uz. – 2025. – inlibrary.uz.
3. Bilimni obyektiv baholashning yangi tizimini yaratmasdan yetuk kadrlar tayyorlash mushkul // XS.uz. – 2026.
4. Formativ baholash: samaradorligi isbotlangan yondashuv // Ta'lim xabarлари. – Toshkent, 2025. – talimxabarlari.uz.
5. Formativ baholash (1-bet) // IRIS Center, Vanderbilt University. – 2019.
6. 16-QADAM. Formativ baholash // eMaktab yordam markazi. – 2025. – help.emaktab.uz.
7. O'quvchi faoliyatini baholash – pedagogik jarayonning muhim elementi // Mahorat Academy. – 2025. – mahoratacademy.uz.

RUS IMPERIYASI DAVRIDA TRAMVAY TRANSPORTINING O'ZBEKISTONGA KIRIB KELISHI.

Ruziyeva Laziza Yusufovna

Chirchiq davlat pedagogika universiyeti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: “Rus imperiyasi davrida tramvay transportining O'zbekistonga kirib kelishi” mavzusiga qisqacha ma'lumot. Ushbu maqolada O'zbekistondagi dastlabki transport tizimidagi o'zgarishlar, xususan Toshkent shahrida jamoat transporti va uning turlaridan tramvay tarixi, o'tli temir yo'llarning faoliyati, konkalar faoliyati, “Toshkent tramvay” jamiyatining faoliyati, tramvay yo'llarning qurilishi, tramvay yo'llarning yo'nalishlari, Belgiyalik mulkdorlarining “Toshkent tramvay” jamiyati bilan aloqalari to'g'risida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Toshkent, jamoat transporti, Toshkent tramvayi, konka, o'tli temir yo'l, Beshyog'och, Eski shahar, avtobus.

Аннотация на статью Краткая информация по теме “Вхождение трамвайного транспорта в Узбекистан в период Российской империи”. В этой статье рассматриваются изменения в первоначальной транспортной системе Узбекистана, в частности история трамвая в городе Ташкенте, начиная с общественного транспорта и его видов, деятельность конных железных дорог, конкас, деятельность общества “Ташкентский трамвай”, строительство трамвайных путей, направления движения трамваев, контакты бельгийских владельцев с обществом “Ташкентский трамвай”.

Ключевые слова: Узбекистан, Ташкент, общественный транспорт, Ташкентский трамвай, Конка, железная дорога отли, Бешягоч, старый город, автобус.

Annotation: brief information on the topic “The Introduction of Tram Transport to Uzbekistan During the Russian Imperial Era”. This article reflects on the changes in the initial transport system in Uzbekistan, in particular the history of the tram in Tashkent City from public transport and its types, the activities of horse Railways, konkas, the activities of the “Tashkent tram” society, the construction of tramways, the directions of tramways, the contacts of Belgian owners with the “Tashkent tram” society.

Key words: Uzbekistan, Tashkent, public transport, Tashkent tram, Konka, o'tli railway, Beshyagoch, old city, bus.

O'zbekistondagi eng keng va rivojlangan transport tarmog'i Toshkent jamoat transportidir. Jamoat transporti aholining kundalik hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lgan vosita sanaladi. Ya'ni, bir manzildan boshqasiga yetib olish, ish, o'qish va boshqa yumushlarni bajarish uchun yurtdoshlarimizning katta qismiga eng yaqin ko'makchi hisoblanadi. Toshkent jamoat transporti sifatida tramvay, trolleybus, avtobus va metro faoliyatini olishimiz mumkin. Ularning yo'nalish liniyalari shaharning barcha hududlarini qamrab oladi. Hozirda Toshkent trolleybusi va tramvaylari tarixga kirdi, lekin tramvaylar jamoat transportining faol shakli sifatida 1912-yildan 2016-yilgacha uzoq umr ko'rdi. Toshkent jamoat transport turlaridan tramvay tarixiga to'xtalib o'tamiz.

XIX asrning 70-yillarida Toshkentda yo'lovchi va yuk tashiydigan izvoshlar paydo bo'ldi. Biroq yillar o'tishi bilan bu transport aholi ehtiyojini qondirmay qo'ydi. Shunday qilib shahar yo'lovchi transportiga ehtiyoj tug'ildi [1, 7].

1896-yil 18-noyabrda shahar dumasi “Sose'te jeneral de Beljik” monopoliyasi aksionerlari bilan Toshkentda “Toshkent tramvay” nomi bilan jamiyat tuzish to'g'risida shartnoma imzoladi.

Jamiyatning asosiy vazifasi yaqin yillarda shaharda yo'lovchilar va yuk tashish uchun o'tli temir yo'l tarmog'ini qurishdan iborat edi.

Shartnomada yo'l o'tadigan joylar, ularning uzunligi belgilangan, o'tli temir yo'lning ishi mas'uliyatli bo'lgan agentlik tomonidan tashkil etilgan edi. Toshkentda o'tli temir yo'l qurilishi 1901-yilning mart oyi oxirida tugallandi[2, 8]. "Toshkent shahar" dumasining 1901-yil 26-martdagi majlisida "Toshkent tramvay" jamiyatining Toshkentda o'tli temir yo'l qurilishi tugaganligi aytib o'tildi[4, 5]. Lekin belgiyalik mulkdorlar vagonlarning sig'imi kichikligi va ularning yo'ldagi harakat tezligi yuqori emasligi uchun Toshkent aksionerlik jamiyatini va o'tli temir yo'lni foyda keltirmaydigan korxonaga hisoblashardi[5, 11]. 1907-yil 18-sentabrda Toshkent shahar dumasida Belgiya va "Toshkent tramvayi" jamiyati bilan shartnoma tuzildi. Bu shartnomaga ko'ra shaharda elektr tramvaylar faoliyati yo'lga qo'yilishi kerak edi. Va bu sana "konka"dan elektr tramvayiga o'tishni boshlab bergan o'ziga xos bosqich bo'ldi[6, 12]. Shartnoma 45 yilga tuzildi, shu asosda Belgiya jamiyati mavjud o'tli temir yo'lni elektrda harakat qiladigan transport temir yo'llarga almashtirishi kerak edi. Shartnoma muddati tugach, ya'ni 45 yildan so'ng, korxonaga va tramvay xo'jaligi Toshkent shahar ma'murlari ixtiyoriga o'tishi belgilangan edi[7, 11]. 1912-yil oxirida shartnomada belgilangan ishlar tugallandi. Bu paytda bir tomonlama ikki marshrutning umumiy uzunligi 26,5 kilometr edi. Harakatdagi guruh tarkibi Belgiyadan Toshkentga keltirilgan 50 ta motorli va 20 ta tirkaladigan vagonlardan iborat edi. Toshkentda elektr tramvay harakati 1912-yil 30-dekabrda boshlandi[8, 13]. 1917-yilgacha Toshkent tramvayi Belgiya Aksionerlik jamiyati tomonidan ekspluatatsiya qilingan va shahar tramvayi bilan chegaralangan. 1918-yil Toshkent tramvayi sovet hukumati tomonidan natsionalizatsiya qilindi[11, 127].

Toshkentda tramvay faoliyati yillar o'tgani sayin rivojlanib borsada, lekin aholi ehtiyojlarini qondira olmas edi. Vagonlarda belgilangan yo'lovchi miqdoridan ko'p yo'lovchini tashishga to'g'ri kelardi. Bu tramvay vagonlarining tezlikda nosoz bo'lib to'xtab qolishiga va haydovchilarning ko'plab shtraf (jarima) to'lashiga sabab bo'lardi. Shu sababli keyingi yillarda aholiga xizmat ko'rsatish madaniyatini oshirish hamda harakat muntazamligini ta'minlash asosiy vazifa sifatida belgilangan edi.

Adabiyotlar:

1. Вкнянскал И. Тошкент трамвайи юз ёшда. -Тошкент : Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2001. -7 б.
2. Ўша асар. – Б. 8.
3. Ўша асар. – Б. 9.
4. "Туркестанские ведомости" газетаси.-Тошкент. 1901 йил 1апрель сони.-5 б.
5. Вкнянскал И. Тошкент трамвайи юз ёшда. -Тошкент : Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2001. -11 б.
6. Ўша асар. – Б. 12.
7. Ўша асар. – Б. 12.
8. Ўша асар. – Б. 11.
9. Ўша асар. – Б. 13.
10. Ўша асар. – Б. 15.
11. С.Б.Шодмонова. Ўзбекистон шаҳарларида трансформация жараёнлари (1917-1941йиллар).-Тошкент."Адабиёт учкунлари" Монография. 2015.-127 б.
12. Вкнянскал И. Тошкент трамвайи юз ёшда. -Тошкент : Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2001. -15 б.
13. Вкнянскал И. Тошкент трамвайи юз ёшда. -Тошкент : Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2001. -16 б.
14. С.Б.Шодмонова. Ўзбекистон шаҳарларида трансформация жараёнлари (1917-1941йиллар).-Тошкент."Адабиёт учкунлари" Монография. 2015.-127 б.
15. Ўша асар. – Б. 128.
16. Вкнянскал И. Тошкент трамвайи юз ёшда. -Тошкент : Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2001. -17 б.
17. С.Б.Шодмонова. Ўзбекистон шаҳарларида трансформация жараёнлари (1917-

1941йиллар).-Тошкент.”Адабиёт учкунлари” Монография. 2015.-128 б.

18. Ўша асар. – Б. 128.

19. Ўша асар. – Б. 129.

SURXONDARYO – BUYUK TAMADDUN BESHIGI

Mamuraliyeva Gulsanam Ilhomjon qizi

Namangan davlat universiteti Tarix yo'nalishi talabasi

E-mail: mamuraliyevikromjon8@gmail.com

*Ilmiy rahbar: Madraximov Zoxid Sharofovich,
tarix fanlari nomzodi, dotsent*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Surxondaryo viloyatining tarixi, Surxon vohasining qadimgi davlatchilik tarixiga ega ekanligi, ilk temir davrida Surxon vohasining qiyofasi va dastlabki davlatchilik birlashmalarining shakllanish jarayonlari vohada shakllangan bir necha ming yillik tarixga ega bo'lgan madaniyatlar, yodgorliklar, arxeologik ahamiyatga ega bo'lgan hududlarni o'rganish orqali ilmiy xolislik bilan yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: Surxon vohasi, Sopollitepa, Jarqo'ton, Ktesy, A.Asqarov, bronza, temir, arxitektura, shaharlar, yodgorlik, davlatchilik, manzilgoh.

Аннотация: В данной статье представлен научный обзор истории Сурхандарьинской области, древней истории государственности Сурхандарьинского оазиса, появления Сурхандарьинского оазиса в раннем железном веке и процессов формирования первых государственных объединений на основе изучения культур, памятников и археологически значимых территорий, сформировавшихся в оазисе с многотысячелетней историей.

Ключевые слова: Сурхандарьинский оазис, Сополлитепа, Яркутон, Ктесы, А. Аскарлов, бронза, железо, архитектура, города, памятник, государственность, поселение.

Abstract: This article provides a scientific overview of the history of the Surkhandarya region, the ancient history of statehood of the Surkhandarya oasis, the appearance of the Surkhandarya oasis in the early Iron Age, and the processes of formation of the first state associations through the study of cultures, monuments, and archaeologically significant areas formed in the oasis with a history of several thousand years.

Keywords: Surkhandarya oasis, Sopollitepa, Jarquton, Ktesy, A. Askarov, bronze, iron, architecture, cities, monument, statehood, settlement.

Kirish: Surxondaryo viloyati – O'zbekiston Respublikasi hududidagi viloyat. 1941-yil 6-martda tashkil etilgan (1925-yil 29-iyundan Surxondaryo okrugi bo'lgan). 1960-yil 25-yanvarda Qashqadaryo viloyati bilan qo'shib yuborilgan. 1964-yil 7- fevralda qaytadan tashkil qilingan. Respublikaning janubiy-sharqida, Surxon-Sherobod vodiysida joylashgan. Janubdan Amudaryo bo'ylab Afg'oniston, shimol, shimol-sharq va sharqdan Tojikiston, janub-g'arbdan Turkmaniston, shimol-g'arbdan Qashqadaryo viloyati bilan chegaradosh. Hududi 20,1 ming kv. km. Surxondaryo viloyatining tarkibida viloyatga bo'ysinuvchi 14 tuman (Angor, Boysun, Denov, Jarqo'rg'on, Muzrabot, Oltinsoy, Sariosiyo, Termiz, Uzun, Sherobod, Shurchi, Qiziriq Qumqo'rg'on), 8 ta tumanga bo'ysinuvchi shaharlar (Boysun, Denov, Jarqo'rg'on, Termiz, Sharg'un, Sherobod, Sho'rchi, Qumqurg'on), 7 ta shaharcha (Angor, Do'stlik, Kakaydi, Sariosiyo, Sariq, Elbayon, Xurriyat), 114 qishloq fuqarolar yig'ini, 698 ta mahalla fuqarolar yig'ini va 847 ta qishloq aholi punktlari bor. Qulay iqlim sharoit va mutlaqo unumdor yerlar uning bu viloyatda qadimgi odamlar tomonidan juda erta o'zlashtirishi, sun'iy sug'orishga asoslangan dehqonchilikning intensiv ravishda rivojlanishi, shahar va qishloqlarning yuzaga kelishi va yuksalishi uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Adabiyotlar tahlili: Viloyatdagi qadimgi odamlarning dastlabki manzilgohlari turli yovvoyi xayvonlar va yovvoyi o'simliklar bilan qoplangan tog' o'rmonlarida, Boysun tog'laridan oqib tushuvchi daryo etaklarining bo'ylaridan paydo bo'lgan. Ularning ichida eng qadimgilari sifatida o'rta va yuqori paleolit davriga mansub (100-12 ming yil avv.) Teshiktosh va Machay g'orlari hisoblanadi. Teshiktosh g'oridan neandertal bolaning suyaklari topilgan bo'lib, ushbu kashfiyot O'rta Osiyo hududi hozirgi odamlarning shakllanish mintaqalaridan biri bo'lgan degan ilmiy xulosaga olib keldi. Ko'hitang tog'larida aniqlangan Zarautsoy qoyatosh rasmlari esa mezolit yoki neolit (12-5 ming yil avv.) davriga borib taqaladi. Zarautsoydagi uncha katta bo'lmagan g'or shiflari va devorlarida 200 dan ortiq rasmlar aniqlangan bo'lib, ular oxra bosqog'i yordamida g'or devorlarida katta mahorat bilan

Mamatqulova Fotimaxon Maxammadjon qizi, KAM TA' MINLANGAN OILALARDA GENDER TENGLIGI VA AYOLLARNI IQTISODIY QUVVATLASH MEXANIZMLARI.....	589
Isroilova Mashrabxon Orifjon qizi, DAVLAT BOSHQARUVIDA JAMOATCHILIK NAZORATINI RAQAMLASHTIRISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI.....	592
Murodillayev Sardorbek Rustamjon o'g'li, TARIX DARSLARIDA O'QUVCHILARNING BAHOLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH: FORMATIV BAHOLASH TEXNOLOGIYALARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	594
Ruziyeva Laziza Yusufovna, RUS IMPERIYASI DAVRIDA TRAMVAY TRANSPORTINING O'ZBEKISTONGA KIRIB KELISHI.....	597
Mamuraliyeva Gulsanam Ilhomjon qizi, SURXONDARYO – BUYUK TAMADDUN BESHIGI	599
Yoqubov Farxod Karimjon o'g'li, O'ZBEKISTON VA GERMANIYA O'RTASIDAGI MIGRATSIYAVIY JARAYONLAR	602
4-SHO'BA. FILOLOGIYA FANLARINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	604
Kasimova Ra'no Rahmatulloevna, Davronova Zulfiya Alisherovna. "BADIY MATNNI LINGVO-KOGNITIV TAHLIL QILISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR" J. GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ASARI MISOLIDA.....	604
Anvarjonova Sa'diya Alisher qizi, Tursunova Odina Azimjonovna. O'ZBEK MAQOLLARIDA "VATAN" KONSEPTINING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI	606
Ismonaliyeva Mahbuba Jabarali qizi, Yusubjonova Gulbahor Sobir qizi. ABDULLA QAHHOR KOMEDIYALARIDA SAVODSIZLIK MASALASI TALQINI.....	611
Mirjalol Juraqulov Sunnatillo o'g'li. "AHMAD YASSAVIY KULLIYOTI" NING NASHR ETILISH TARIXI VA UNING O'ZIGA XOSLIKLARI	614
Jo'raboyeva Saboxon Anvarxanovna, Mahmudova Durdona. ATOIY IJODIDA MUSTA'MAL BAHRLAR	616
Ergasheva Nargiza O'ktam qizi, Otamurodova Orzigul Musayevna. ANIMAL FARM ASARIDA HOKIMIYATNING BUZUVCHI TABIATI VA NAZORAT MEXANIZMLARI.....	620
Fattoyeva Ruxsora Bahodir qizi. XALQ MAQOLLARIDAGI TABIAT HODISALARI BILAN BOG'LIQ RAMZLAR	623
Kamronbek Pattayev, H.Jo'rayev. ALISHER NAVOIYNING "LISON-UT TAYR" DOSTONI: DOSTON HIKOYATLARINING G'OYAVIY-ESTETIK TASNIFI.....	626
Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi. AGE/YOSH KONSEPTIGA OID ETNOMADANIYSTEREOTIPLARNING TILDA AKS ETISHI.....	628
Sayliyeva Muyassar G'olib qizi. SHUKUR XOLMIRZAYEVNING "OT EGASI" ASARIDA TABIAT VA INSON BIRLIGI.....	630
Tursunova Nigoraxon Jahongir qizi. SHUKUR XOLMIRZAYEV HIKOYALARIDA KONTRAST PORTRETNING BADIY- ESTETIK FUNKSIYASI.....	631
Erkinov Ma'murjon Muxriddin o'g'li. DIKENS VA QODIRIY ASARLARIDA TARIXIY MAKON....	634
Otaxanova Mahmuda Mamadaliyevna. NABIXON CHUSTIYNING XX ASR O'ZBEK ADABIYOTI TAKOMILIDA TUTGAN O'RNI	637
Madiyorova Madinabonu Azimboy qizi, Saparova Moxira Fayzullayevna, SUN'IY INTELLEKT VA TURISTIK DISKURS TARJIMASI	642
Mohinur Abdunabiyeva Nodirjon qizi. "MAHBUB - UL QULUB" ASARIDA AXLOQIY SIFATLAR TALQINI.....	644
Narzullayeva Firuza Olimovna, Tuymuradova Rukhsorabonu Rasulovna. SOMATIC UNITS IN UZBEK PROVERBS AND THEIR NATIONAL-CULTURAL INTERPRETATION	648
Nazarova Nilufarxon Axmedovna. TINISH BELGILARINING TALAFFUZ VA OHANGDA IFODALANISHI	650